

NYÍREGYHÁZI TÖRVÉNYSZÉK
Ügyiratszám: 3.Bf.372/2018/6.

A Nyíregyházi Törvényszék a 2018. október 30. napján Nyíregyházán tartott tanácsülésen meghozta a következő

v é g z é s t:

A közokirat-hamisítás büntette miatt [REDACTED] és társa ellen indított büntetőeljárást *felfüggeszti* és egyedi normakontroll iránti eljárás lefolytatását *kezdeményezi* az Alkotmánybíróságnál.

Az egyedi normakontroll iránti eljárásban a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény 631. §-a alaptörvény-ellenességének megállapítását és ex nunc hatályú megsemmisítését *indítványozza*.

A végzés ellen nincs helye fellebbezésnek.

I n d o k o l á s

I.

A Nyíregyházi Járásbíróság a 2017. január 18-án meghozott 32.B.1618/2014/71. számú ítéletével [REDACTED] II. rendű vádlottat bűnösnek mondta ki közokirat-hamisítás büntettében kísérletében és 13 rendbeli közokirat-hamisítás büntettében, amely bűncselekmények közül 1 rendbelit bűnsegédként, 5 rendbelit pedig felbújtóként elkövetettnek minősített. Ezért a járásbíróság [REDACTED] vádlottat 1 évi börtönbüntetésre ítélte, amelynek a végrehajtását 2 évi próbaidőre felfüggesztette.

A felmentés céljából bejelentett védelmi fellebbezés folytán eljárta Nyíregyházi Törvényszék a 2017. október 26-án meghozott 3.Bf.272/2017/7. számú végzésével az elsőfokú ítéletet [REDACTED] jogos VII. rendű vádlottakkal szemben hatályon kívül helyezte és a járásbíróságot új eljárásra utasította. A hatályon kívül helyezésre azért került sor, mert a járásbíróság az együttes elbírálás objektív akadályának hiányában elkülönítette az ügyet a fellebbezésekkel érintett vá [REDACTED]

[REDACTED] rendű vádlottal szemben, aminek következtében a bűnrészesek felelősségre vonásának alapjául szolgáló tényállás ebben a részében megalapozatlanná vált.

A Nyíregyházi Járásbíróság a megismételt eljárás eredményeként 2018. március 12-én meghozott 18.B.1693/2017/6. számú ítéletével [REDACTED] vádlott bűnösségét közokirat-hamisítás büntettében kísérletében és 13 rendbeli közokirat-hamisítás büntettében állapította meg, amely bűncselekmények közül 1 rendbelit bűnsegédként, 5 rendbelit felbújtóként elkövetettnek minősített. Ezért a járásbíróság [REDACTED] vádlottat 1 évi börtönbüntetésre ítélte, amelynek a végrehajtását 2 évi próbaidőre felfüggesztette.

A járásbíróság [REDACTED] vádlottat kötelezte 34.050 forint bűnügyi költség viselésére, míg a megismételt eljárásban felmerült 19.050 forint bűnügyi költségről akként rendelkezett, hogy azt az állam viseli.

A járásbíróság a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: korábbi Be.) szerint folytatta le az eljárást, így a megismételt eljárásban felmerült bűnügyi költség viseléséről a korábbi Be. 403. §-ának (5) bekezdése alapján rendelkezett.

Az elsőfokú ítélet ellen [REDACTED] vádlott és kirendelt védője jelentett be fellebbezést a büntetés enyhítése céljából.

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG	
Ügyszám:	III / 1651 - 0 / 2018
Érkezett:	2018 NOV 09.
Példány:	1
Melléklet:	4 db
Kezelőiroda:	

II.

Az alapeljárásban a járásbíróság [REDACTED] vádlott kérelmére a korábbi Be. 242. §-ának (2) bekezdése alapján számára védőt rendelt ki, amiből következően a továbbiakban a védő részvétele kötelező volt az eljárásban (BH. 2010. 293.). A kötelező védői részvételt a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvénynek (továbbiakban: Be.) az elsőfokú ítélet meghozatalát követő hatályba lépése sem befolyásolja, miután a 44. §-ának 9) pontja szerint a terhelt indítványára védő kirendelése kötelező.

A védőnek a másodfokú nyilvános ülésen történő kötelező részvétele pedig szükségképpen további bünygyi költség (minimum 5.000 forint jelenléti díj + 15.000 forint felkészülési díj) felmerülését eredményezi. Ennek viseléséről a törvényszéknek már a Be. szerint kell rendelkeznie az ügydöntő határozatában. Az ennek tárgyában alkalmazandó törvényi rendelkezés azonban a törvényszék szerint több oknál fogva is ellentétes Magyarország Alaptörvényével (a továbbiakban: Alaptörvény) a következők miatt.

III.

A Be. 631. §-a szerint: "Az e Fejezet szerinti eljárás során felmerült bünygyi költséget az állam viseli."

A Be. indokolása szerint azért, mert „a törvény abból indul ki, hogy a hatályon kívül helyező végzés elleni fellebbezés miatt indult eljárással összefüggésben felmerült bünygyi költség az állam szerveinek működése körében merült fel, [ezért] úgy rendelkezik, hogy az ezen eljárással összefüggésben felmerült bünygyi költséget az államnak kell viselnie.”

Az idézett miniszteri indokolásra figyelemmel a törvényszék szerint a következőket kell kiemelni.

A Be. tárgyát képező joganyagot a jogalkotó alapvetően a tradicionális kodifikációs technikát követő rész→fejezet→cím szerinti rendszerezést követő struktúrának megfelelően szabályozza. E strukturális megoldásból következően az egyes részekben belüli fejezetek szabályai – az alapvető rendelkezések kivételével – eltérő rendelkezés hiányában annak keretei között értelmezhetők.

A Be. 631. §-a azonban a harmadfokú bíróság határozatairól rendelkező LXXXVIII. Fejezetben található, amelynek a jogalkotó által alkalmazott kodifikációs technikának megfelelően a harmadfokú bírósági eljárást szabályozó Tizenhatodik Részben szabályozott joganyaghoz tartozó fejezetnek kellene lennie következetes szabályozás esetén.

Ehhez képest a Be. LXXXVIII. Fejezetén belül található a Tizenhetedik és a Tizennyolcadik Rész is, amivel a jogalkotó a saját törvényszerkesztési koncepcióját is felülírja, ami jogalkalmazói szempontból értelmezhetetlenné teszi a Be. 631. §-ának mikénti alkalmazhatóság a következők miatt.

IV.

A Be. LXXXVIII. Fejezetének 623-625. §-ai szerint a harmadfokú bíróság helybenhagyó, megváltoztató vagy hatályon kívül helyező határozatot hozhat a másodfokú ítélet felülbírálatának eredményeként. A harmadfokú eljárásban egyébként a Be. 617. §-a szerint a másodfokú eljárásra vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni a Tizenhatodik Részben foglalt eltérésekkel.

Ebből következően – a Be. 613. §-ának (1) bekezdésében foglaltaknak megfelelően – a harmadfokú bíróságnak határozatában meg kell állapítania a harmadfokú eljárásban felmerült bünygyi költségeket és szükség esetén rendelkeznie kell annak viseléséről.

Ezért a Be. 631. §-ának nyelvtani értelmezése szükségszerűen azzal a következménnyel járna, hogy a harmadfokú eljárásban felmerült bünygyi költséget a Be. 574. §-ának (1) bekezdésében foglaltakkal ellentétesen minden esetben az államnak kellene viselnie, ami

ellentétben állna a szóban levő törvényi rendelkezések logikai értelmezésének eredményével, vagyis ugyanazon jogszabályon belül a bűnügyi költségre vonatkozó alapvető rendelkezések közötti normakollízió is megállapítható.

A törvényszék szerint pedig ez az ellentmondás a jellegéből következően rendszertani értelmezéssel sem oldható fel.

Minderre figyelemmel a törvényszéknek a Be. jelen ügyben alkalmazandó 631. §-ával kapcsolatos alkotmányossági aggályai a következők szerint foglalhatók össze.

V.

Az Alaptörvény B) cikkének (1) bekezdése szerint Magyarország független, demokratikus jogállam.

„A jogállam nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság. A jogbiztonság az állam – s elsősorban a jogalkotó – kötelességévé teszi annak biztosítását, hogy a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogszabályok is világosak, egyértelműek, működésüket tekintve kiszámíthatóak és előreláthatóak legyenek a norma címzettjei számára. Vagyis a jogbiztonság nem csupán az egyes normák egyértelműségét követeli meg, de az egyes jogintézmények működésének kiszámíthatóságát is.” [9/1992. (I. 30.) AB határozat ABH 1992, 65.]

Az Alkotmánybíróság egy másik határozatában pedig kifejezetten „elvi éllel” mutatott rá arra, „hogy a világos, érthető és megfelelően értelmezhető normatartalom a normaszöveggel szemben alkotmányos követelmény. A jogbiztonság [...] megköveteli, hogy a jogszabály szövege értelmes és világos, a jogalkalmazás során felismerhető normatartalmat hordozzon.” [26/1992. (IV. 30.) AB határozat ABH 1992, 142.]

Az idézett alkotmánybírósági határozatok meghozatalára ugyan még az Alaptörvény elfogadását megelőzően került sor, azonban az Alkotmánybíróság már állást foglalt abban, hogy „az újabb ügyekben vizsgálandó alkotmányjogi kérdések kapcsán felhasználhatja a korábbi határozataiban kidolgozott érveket, jogelveket és alkotmányossági összefüggéseket, ha az Alaptörvény egészét érintő, kontextuális egyezősége, az Alaptörvény értelmezési szabályainak figyelembevétele és a konkrét ügy alapján a megállapítások alkalmazhatóságának nincs akadálya, és szükségesnek mutatkozik azoknak a meghozandó döntése indokolásába történő beillesztése”. {13/2013. (VI. 17.) AB határozat, Indokolás [32].}

Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság többek között a 23/2014. (VII. 15.) AB határozatának indokolása szerint továbbra is irányadónak tekintette a 9/1992. (I. 30.) AB határozat azon megállapítását, „hogy a jogállam nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság. A jogbiztonság az államtól, elsősorban a jogalkotótól azt követeli meg, hogy a jog egésze, egyes részterületei és szabályai világosak, egyértelműek, hatásukat tekintve kiszámíthatóak és a norma címzettjei számára is előre láthatóak legyenek.” {23/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [44].}

Ezekre az alkotmányos követelményekre figyelemmel a törvényszék álláspontja szerint a Be. 631. §-a az előzőekben kifejtett értelmezési problémák miatt Be. LXXXVIII. Fejezetének kontextusában nem felel meg a jogbiztonság kritériumának, miután a jogállamiság alkotmányos elvéből következő jogbiztonság követelménye csak mindenki számára világos és egyértelmű normatartalmat jelentő jogszabályalkotással biztosítható.

Ez azzal is alátámasztható, hogy a Be. 631. §-nak olyan értelmezése nem lehetséges, amely megfelelhetne az Alaptörvény által jogállami kritériumként deklarált alkotmányos értékeknek.

Az Alaptörvény XXIV. cikkének (1) bekezdése szerint ugyanis mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok tisztességes módon intézzék, amely rendelkezés kontextusában hatóságon az ennek egyébként nem tekinthető bíróságot is nyilvánvalóan érteni kell az Alaptörvény 28. cikkének megfelelő jogértelmezés esetén, ami kötelező a bíróságok

számára. (A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 459. § (1) bekezdésének 9. pontja szerint hatóság a bíróság és az ügyészség is.)

Az Alaptörvény által az állam és polgára viszonyában deklarált tisztességes eljáráshoz való jog gyakorlati érvényesülését azonban a Be. 631. §-a általános érvénnyel legfeljebb a hatályon kívül helyező végzés elleni fellebbezés elbírálásának szabályozása körében biztosíthatja a jogalkotói interpretáció szerint.

Ez az értelmezés azonban nyilvánvaló visszalépést jelentene a korábbi Be. 403. §-ának (5) bekezdésében foglalt rendelkezéshez képest és szöges ellentétben állna a Be. preambulumaának a tisztességes eljáráshoz való alapvető jog érvényesülésének biztosítását deklaráló jogalkotói szándékkal.

Ehhez képest a kérdés szabályozásának történeti előzményeit illetően az állapítható meg, hogy már a büntetőeljárásról szóló 1973. évi I. törvény 234. §-ának az 1987. évi IV. törvénnyel beiktatott (4) bekezdése szerint: „A bíróság a megismételt eljárásban felmerült bűnügyi költségnek vagy egy részének megfizetése alól a vádlottat mentesítheti, ha a megfizetésre kötelezés – az eljárás megismétléseinek okára tekintettel – méltánytalan lenne.”

A korábbi Be. 403. §-ának (5) bekezdése pedig kategorikusan rendelkezett arról, hogy: „A vádlott nem kötelezhető annak a bűnügyi költségnek a viselésére, amely annak folytán merült fel, hogy az eljárást meg kellett ismételni.”

A törvényszék szerint az ennek megfelelő rendelkezés tekinthető jogállami megoldásnak a jogalkotó részéről, miután az előzőekben már kifejtett álláspontjából következően a jogállamiság alkotmányos elvéből levezethető jogbiztonság követelménye csak mindenki számára világos és egyértelmű normatartalmat jelentő jogszabályalkotással biztosítható.

Ezért a hatályos szabályozás a törvényszék megítélése szerint nem felel meg a jogbiztonság részét képező ún. normavilágosság követelményének, aminek kapcsán azt is megállapíthatónak látja, hogy a kifogásolt rendelkezés ellentmondásosságának feloldása bírói jogértelmezéssel nem biztosítható, ami az alkotmánybírósági gyakorlat szerint önmagában megalapozhatja a rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítását {1263/B/1993. AB határozat ABH 1994, 672, 673-674; 534/E/2001. AB határozat, ABH 2002, 1283, 1288-1289.; 4/2013. (II. 21.) AB határozat, Indokolás [59]}.

Az eddigiekben nem érintett történeti értelmezés pedig a törvényszék szerint ebben az esetben nyilván nem képezheti az alapvető alkotmányos értékeket érintő törvényi rendelkezés jelen ügyben is kötelező erejű értelmezésének alapját, mivel az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a „jogalkalmazói jogértelmezés [...] csak olyan működőképes jogszabályra épülhet, amely világosan kijelöli az adott jogintézmény célját, kereteit, szempontjait és rendjét, az alkalmazásával érintettek körét, azok jogait és kötelezettségeit” is [47/2003. (X. 27. AB határozat, ABH 2003, 549-550.; 20/2005. (V. 26.) AB határozat ABH 2005, 219.].

A törvényszék szerint azonban az is megállapítható, hogy a Be. 631. §-ának a miniszteri indokolás figyelembevételével megállapítható tartalma a tisztességes eljáráshoz való jog érvényesülését is sérti, „amellyel szemben nem létezik mérlegelhető más alapvető jog vagy alkotmányos cél, mert már maga is mérlegelés eredménye” [14/2004. (V. 7.) AB határozat ABH 2004, 241, 266.; 10/2007. (III. 7.) AB határozat ABH 2007, 219.].

Az ugyanis nem lehet kérdéses, hogy a bírósági eljárásnak az elsőfokú ítélet bármilyen okból történő hatályon kívül helyezése vagy a jogerős ítéletnek az Alkotmánybíróság általi megsemmisítése miatti megismétlése csakis a bírósági szervezet nem megfelelő működésének következménye lehet, amelynek költsége ebből következően nem tekinthető a büntetőjogi felelősségre vonással szükségképpen együtt járó olyan bűnügyi költségeknek, aminek a viselésére egyébként természetesen a vádlottat kell kötelezni az elítélés esetén.

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint pedig „az egyes jogintézmények és döntési eljárások szabályozásakor »gazdaságossági és célszerűségi okból az eljárási, s főként a közvetlen alkotmányi garanciák érvényesítéséről« a jogalkotó nem mondhat le.” [64/D/2005.

AB határozat ABH 2007, 1833.] A tisztességes eljáráshoz való jogot pedig az Alaptörvény XXIV. cikkének (1) bekezdése az állam minden polgára számára garantálja.

A jogértelmezési kérdés kapcsán a törvényszék az Emberi Jogok Európai Bíróságának joggyakorlatát nem vizsgálta, mert álláspontja szerint, „ha az Alaptörvény elegendő egy egyszerű jogi rendelkezés vagy egy más állami döntés alkotmányosságának elbírálásához, akkor már szükségtelen az európai emberi jogi egyezményhez fordulás” {15/2016. (IX. 21.) AB határozat, (párhuzamos) Indokolás [81]}.

VI.

„Még az Alaptörvény és az Abtv. [az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény] hatálybalépése előtt meghozott 35/2011. (V. 6.) AB határozatával állapította meg az Alkotmánybíróság azt a követelményt, amely szerint a bíró az eléárt jogvitát alkotmányos jogszabály alapján köteles eldönteni, és amennyiben az alkalmazandó jog alkotmányellenességét észleli, köteles az Alkotmánybíróság eljárását kezdeményezni.” {3136/2016. (VI. 29.) AB határozat, Indokolás [16].}

Azt pedig a törvényszék kétségtelenül megállapíthatónak látja, hogy a Be. 631. §-a elméletileg többféle értelmezést tesz lehetővé, amelyek közül azonban bármelyik alaptörvény-ellenesnek tekinthető, miután szövegének az Alaptörvény hatályos 28. §-a szerinti teleologikus értelmezés eredményeként megállapítható célja nyilvánvaló ellentétben áll az Alaptörvénnyel, ezért azzal összhangban nem is értelmezhető. A törvényszék szerint tehát „a szabályozás ellentmondásossága jogszabályértelmezéssel nem oldható fel és ez anyagi alkotmányellenességhez vezet” [35/1991. (VI. 20.) AB határozat, ABH 1991, 177.].

Ezt az ellentmondást még nyilvánvalóbbá teszi az Alaptörvény hetedik módosításának 2019. január 1. napján hatályba lépő 8. cikke, amely szerint az Alaptörvény 28. cikke a következők szerint módosul: „A bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambulumát, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.”

Ezt is szem előtt tartva a törvényszék az előzőekben jelzett ellentmondásos szabályozásra tekintettel a Be. 589. §-ára figyelemmel a Be. 489. §-ának (1) bekezdése alapján indítványozta a törvényi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítását, amelynek érdekében ugyanezen törvényhely (3) bekezdése alapján az eljárást felfüggesztette.

Az egyedi normakontroll eljárás iránti kezdeményezés az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 25. §-ának (1) bekezdésén alapul.

A törvényszék a Be. 598. § (1) bekezdésének a) pontja alapján tanácsulésen határozott az eljárás felfüggesztéséről.

A végzés fellebbezhetőségét – a Be. 589. §-ában foglaltakra figyelemmel – a Be. 535. §-ának (3) bekezdése kizárja.

Nyíregyháza, 2018. október 30.

Dr. Fázsi László s.k.
tanácselnök
előadó bíró

Dr. Garbóczi Annamária s.k.
bíró

Dr. Fekete Magdolna s.k.
bíró

